

Sociální stát, solidarita prostřednictvím institucí

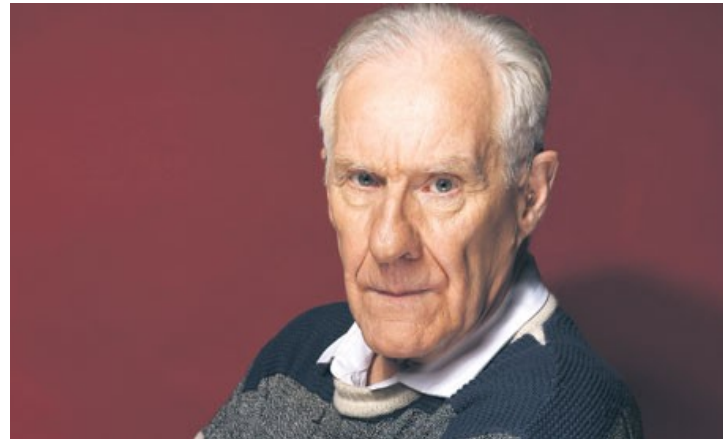
- kořeny západoevropské vzdělanosti
- univerzalizmus sv. Pavla
- vznik sociálního státu
- nové formy solidarity na troskách sociálního státu?

Sv. Pavel

zakladatel UNIVERZALISMU (Badiou, 1997)

Alain Badiou (1937)

francouzský filosof,
spisovatel, hlavní dílo
Bytí a událost (1988),
krajně levicový politický
aktivista, Maoův
příspěvek marxismu,
hnutí 1968, podporoval
genocidu v Kambodži,
hnutí za práva imigrantů,

University of Paris VIII
(Vincennes-Saint Denis)
(1969-1999)

yní na European
Graduate School,
LeukStadt, Švýcarsko
<http://www.egs.edu/faculty/video-lectures/egs-video-lectures-2012/>

Rudolf Bultmann (1884-1976)

„kříž“ jako jednorázová
eschatologická událost
Komentuje domněnku
Karla **Bartha** o
paradoxním cyklu
1 K 15,12-19

Platón (427-347 př.n.l.)

Georg Wilhelm Friedrich **Hegel**
(1770-1831)

Gilles **Deleuze** (1925-1995)

Jacques **Lacan** (1901-1981)

Slavoj **Žižek**

Sv. Pavel z Tarsu

nar. 1-5 ? Saul

otec - měšťan, výrobce stanů,
obchodník, Žid a římský občan

33-ukřižován Ježíš

35- zjevení a obrácení na cestě
do Damašku, farizej → apoštol

3 roky - putování po Arábii

Jeruzalém-centrum,

1. setkání s Petrem a apoštol

14 let putování - Kilíkie, Sýrie,
Turecko, Makedonie, Řecko

Nejprve do synagogy, pak k
sympatizantům (ethnoi) a

zakládá skupiny
(ecclésia→církev)

Římská říše kolem r. 120. Červeně označena Kilíkie, kde se narodil v městě Tars sv. Pavel

Antiochie – na hranici Turecka se Sírií

50 – první listy – **intervence** do života jím založených ecclesia

50?51 – koncil v Jerusalemě, Pavel přichází s Titem (neobřezaný)

Kdo jsou vyvolení?

Židé obřezaní, poslušní zákonů, anebo i novověrci?

(různé stupně stoupenectví)

Pavel: povaha Události nepřipouští rozdíl

(klade ethnoi na roveň Židům)

Petr tvůrcem kompromisu, spor nerozhodnut, ale:

apoštolové budou kázat mezi Židy, Pavel mezi ethnoi

Skutky apoštolů a list Pavla ke Galatským 2,1n

Po koncilu situace napjatá, incident v Antiochii:

Petr jedl rituální pokrmy s ne Židy - přichází Jakub, ...

Pavel Petrovi: „Jestliže ty, který jsi Žid, žiješ pohansky, a ne židovsky, jak to, že nutíš pohany žít po židovsku?“

ale Barnabáš následuje Petra

52 další cesty, Makedonie, Řecko

Athény, Pavlova řeč na Aeropagu ke stoikům a epikurejcům
když učenci slyší o vzkříšení z mrtvých propuknou ve smích a
odejdou, Sk 17, 22-33 (Badiou nazývá Pavla antifilosofem)
v Athénách Pavel nezaložil žádnou skupinu

Badiou: Pavlův **diagonální** pokus vyhnout se
Židům, kteří nastolují otázku zákona,
i Řekům, kteří nastolují otázku moudrosti

Vybírání peněz pro centrum v Jeruzalémě svědčí o
podřízenosti centru, anebo o uznání všech za vyvolené?
V chrámu v Jeruzalémě čelí Pavel vzbouření proti němu,
obviněn z hrdelního zločinu: do chrámu přivedl ne-Žida,
schyluje se k lynčování, je zadržen oddílem římských vojáků
převezen do pevnosti v Caesareji,

59 vypovídá před místodržitelem Feslem (doloženo)
jako římský občan žádá o převezení do Říma

60-62? v zajetí v Římě umírá

(ve Skutcích líčena dobrodružná plavba, ...)

66 povstání Židů proti Římu

Pavlovy **Listy** psané řecky– z let 50 (Tesalonickým) -58 jsou to nejstarší dochované křesťanské texty - INTERVENCE, nejrozšířenější na počátku křesťanství

(první Evangelium Markovo r. 65-70, poslední Janovo do r. 90)

Korpus Nového zákona: ev. Matouše, Marka, Lukáše, Jana, Skutky apoštolské, Pavlovy listy Římanům, 2 Korintským, Galatským, Efeským, Filipinským, Koloským, 2 Tesalonickým, 2 Koloským, Titovi, Filemonovi (13), Židům, list Jakubův, 2 Petrovy, 3 Janovy, Judův, Zjevení Janovo - jako kanonický text vzniká v průběhu 2. stol.

styl Pavlových listů: kombinuje divokou abstrakci a náhlé změny v tónu, podmanivé obraty, ne nepodobné Shakespearovu stylu.

V kontrastu s evangeliem neobsahuje žádnou

thaumatologii s prvky náboženského šarlatánství jako:

zázračná léčení, chození po vodě, vzkříšení nebožtíci,

vyčarování potravin, vkládání rukou, nezvyklé meteorologické jevy,

ani Ježíšovo učení a příběhy ze života

Pavel mluví vždy jen o Události ukřižování a vzkříšení Ježíše Krista (zejména Pavlův list Ř 1,16)

Heretik Markion (100-160)

Hlásá, že Bůh Starého zákona - STVOŘITEL

Bůh Nového zákona - OTEC

se liší, jedná se o dva Bohy

Sv. Pavel začíná Událostí, je nevšimavý ke všemu
dřívějšímu, odděluje se od dřívějších diskurzů, ale ne od
Boha Starého zákona

méně radikální než Markion - přijatelnější

Teorie diskurzů (analogie axiomatického systému)

1. židovský (PROROK). Diskurz Starého a Nového zákona, = literární tradice, luští znamení, žádá zázraky.

Vychází z výjimky z kosmického řádu.

Mesiáš=Pomazaný Páně (mocný, vítězný)

Událost je pro Žida kámen úrazu (SKANDALON).

2. řecký (FILOSOOF, SOFISTA). Logický diskurz; rozumnost přírodní totality. Klade otázky. Žádá důkazy.

Vychází z kosmického řádu.

Událost je pro učeného Řeka bláznovstvím (MÓRIA).

3. křesťanský (APOŠTOL). Nový diskurz síly ve slabosti, bohatství v chudobě, hlásá ukřižovaného a vzkříšeného Krista (Událost). Jazyk holé Události bez znamení, zázraků a důkazů.

1. K 1,17n, R

Blaise Pascal (1623-1662)

sv. Pavel

Kristus je čirá událost,
nemá žádnou funkci.

Kristus vyvstává v podobě
určitého subjektu.

Událost nemá něco dokazovat,
je čirým počátkem.

Pavlova antifilosofie:

Moc se uskutečňuje ve slabosti.

Neexistuje žádný důkaz pro tezi, že můžeme zvítězit nad smrtí.

Událost upoutává myšlení, jen ona sama.

Badiou: Kristus je nevypočitatelný

B. Pascal

Kristus je zprostředkovatel Boha,
má funkci poznávání, zjevování.

Krista přijímáme tak, že ho poznáváme.

Nadřazenost křesťanství je třeba dokázat.

Martin Heidegger (1889-1976)

Bůh a Bytí

Martin Heidegger:

Bůh je nejvyšší jsoucnost a tedy to, čeho je Bytí jako takové schopno. → Bytí je nad Bohem.

Sv. Pavel:

Bůh vyvodil to, co není, aby to, co je, obrátil v nic. → Bůh je nad Bytím.

„Pavel prostě přeložil těžiště celého života za tento život, **do lži** o Ježíšově zmrtvýchvstání.... Pavel je povstalcem proti všemu privilegovanému! ... Křesťanství zasel jed učení „rovná práva všem“ ve spise *Antikrist*

A jestliže Kristus nebyl vzkříšen, pak je naše zvěst klamná a prázdná je i naše víra, a my jsme odhaleni jako lživí svědkové o Bohu.

1K 15, 14-15

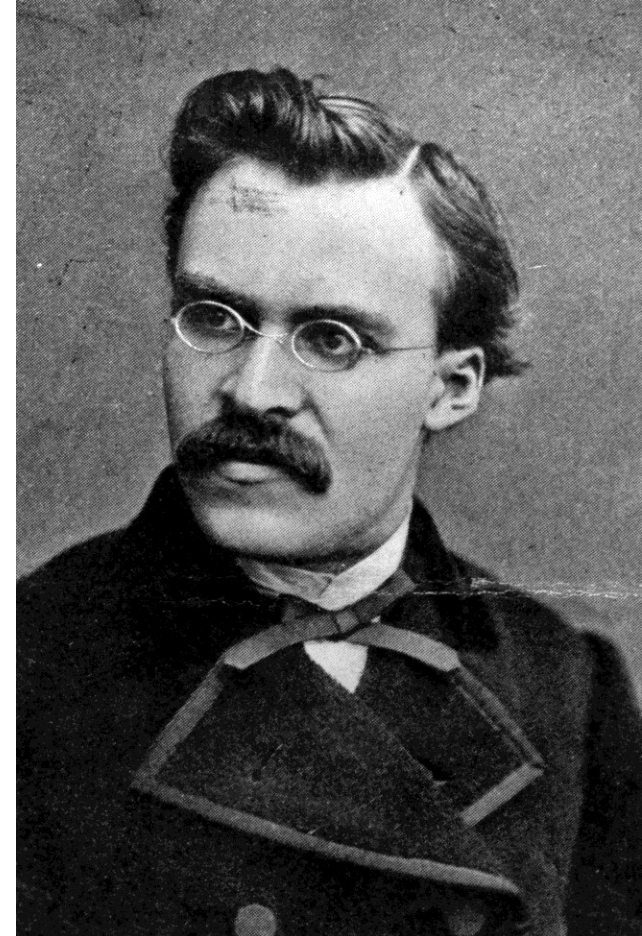
*Dostojevskij ...křesťanství je „vytlaná pravda“
Otakar A. Funda: ...a Evropa vyrostla ve lži*

Badiou: Nietzsche nenávidí univerzalismus a sv. Pavel je de facto jeho konkurentem:

subjektivní zvěst, jež ospravedlňuje sama sebe (Zarathustra)
dějiny rozpolcené vedví (velká politika)

nový člověk jako konec provinilého otroctví (Nadčlověk)

Pavel používá princip nadexistence, na jehož základě je pro všechny obnoven a znovu založen afirmativní život

Friedrich Nietzsche
(1844-1900)

Rozštěpení subjektu analogie paradoxu

Tím, co konstituuje subjekt v jeho vztahu k novému reálnu, není jeho jednota, nýbrž jeho rozštěpení. Neboť jeden subjekt je ve skutečnosti propletením dvou subjektivních cest, které Pavel označuje jako tělo (sarx) a duch (pneuma). A samo reálno, nakolik je uchopováno oněmi dvěma cestami, které konstituují subjekt, se vyjadřuje dvěma pojmenováními:

smrt a život. *Badiou, s. 50*

Událost - základ Pavlova univerzalizmu

antidialektika smrti a vzkříšení

analogie: přesah do metaskutečnosti

ukřižování →
katallagé (smíření, vykoupení
hříchů)
zde utrpení
Akt Události

smrt a současně život
spor

hranice zákona

(Negace negace?
Po spirále vzhůru?)

vzkříšení
sotéria (spása)

tam spása
Událost sama

život osvobozený od smrti

láska - vznik nového zákona
víra, naděje, láska

zrušená multiplicita a partikularita:
univerzalita

Nová existence ve víře, naději a lásce přesah za paradox

Pavlova víra je víra bez filosofie, bez znamení a zázraků,
víra veskrze,
je to **víra ve víru** - můžete se rozhodnout pro víru (věřit
ve víru).

Víra jako nová podoba existence se uplatňuje láskou.

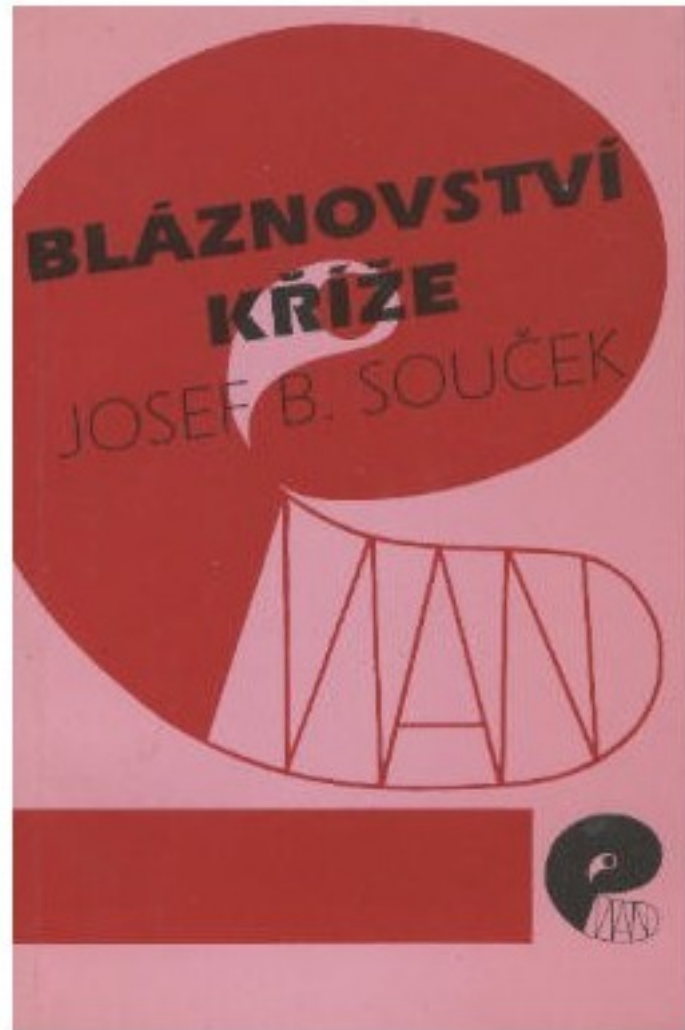
Ga 5,6 a 1 K 13,13

(Prožitek lásky - oproštění od všeho, zapomenutí se,
odpuštění, odevzdání,...)

naděje - princip setrvalosti, imperativ pokračování

1 Tes: víra je srovnávána s tím, co vytváří dílo (ergon),
láska s těžkou prací, lopotou a bolestí, naděje odkazuje
k vytrvalosti, stálosti a trpělivosti

Josef B. Souček (1902-1972)
Bláznovství kříže (1932)

Srovnání „bláznovské Pavlovy argumentace“ s postupem Kurta Gödela (1931)

- axiomatický systém
- Dokázané věty jsou pravdivé.
- Nejsem pravdivá.
(paradox)
- Nejsem dokazatelná.
nerozhodnutelnost (věty)
- Nerozh. věta je pravdivá,
i když se nedá dokázat v
v axiomatickém systému.
„Jsem nedokazatelná.“
- Pravda je před důkazem.
- předchozí diskurzy (žid., řecký)
- Obyčejné události jsou
uvěřitelné.
- Ježíš: Já jsem nezemřel.
- (spor)
- Pro Událost neexistuje ověření.
neověřitelnost (události)
- Událost je uvěřitelná,
i když se nedá ověřit
předchozími diskurzy.
Událost je neověřitelná (přesto o
ní svědčí Bible-sv. Pavel a jiní).
- Víra je před ověřením.

Univerzalismus

Partikularismus znamená dělit mezi my a oni,
univerzalismus ruší tento způsob uvažování.

Univerzální proexistence: „všem se stát vším“ *1 K 9, 22*
Nejsme my, nejsou oni, všichni jsme jedno.

Pavlův univerzalismus je jakousi vnitřní geografii
zbavenou středu.

Pavel svou výpovědí, že v Kristu padl předěl
mezi Židem a Helénem, mezi pánem a otrokem,
mezi mužem a ženou, podnítil jednu z největších
revolucí v dějinách Evropy, vyhlásil rovnost všech lidí,
nastolil univerzalismus.

Dvě radikální revoluce vedoucí k sociálnímu státu:

1. Pavlův univerzalizmus, rovnost v založení člověka schopného víry, naděje a lásky

2. Vize zespolečnění vlastnictví, ekonomická rovnost

Heroické vzepětí aktivisty Pavlova formátu V.I.Lenina.

Leninova revoluce je nejradikálnějším převratem

představ o vztahu k majetku, k výrobním prostředkům.

Sociální stát

Solidarita(vzájemná pomoc) namísto charity(dobročinnosti)

usiluje o zajištění podmínek slušného života pro své občany.

1939 – welfare state (k popisu situace ve Spojeném království)

k označení sociální politiky ve vyspělých zemích

Vymezuje se vůči tržnímu kapitalismu i centrálně řízenému socialismu a komunismu.

V užším smyslu stát, který garantuje práva na základní sociální služby.

(zdraví, vzdělání, zajištění ve stáří, bydlení,...)

Historie:

Představy blízké konceptu sociálního státu je možné nalézt již v dílech Locka, Hobese, Rousseaua a Milla, či v myšlenkách protagonistů Francouzské revoluce. V mnoha zemích se jednotlivé welfare zákony objevovaly dávno před zrodem sociálního státu, ale až do posledních dekád 19. stol., avšak stát měl v sociální politice jen značně omezenou roli. V té době se začínají objevovat schémata typická pro moderní sociální stát, ať už to je Bismarckův systém povinného pojištění pro případ nemoci, úrazu a invalidity a stáří v Německu, nepříspěvkový systém starobních důchodů v Dánsku, Australii a na Novém Zelandu či povinné pojištění v nezaměstnanosti v Británii.

* Briggs: *Sociální stát je stát, ve kterém je demokraticky organizovaná moc (prostřednictvím sociálního zákonodárství a činnosti státních orgánů a institucí) užita:*

-k zajištění základního příjmu pro každého občana a jeho rodinu; ke zmírnění nebo překonání sociálních rizik v důsledku možných sociálních událostí s cílem zajistit přiměřenou sociální úroveň, bezpečí a suverenitu jednotlivých občanů;

-k poskytování veřejných sociálních služeb (zejména v oblasti školství a zdravotnictví) odpovídající úrovně pro všechny občany bez ohledu na jejich sociální status.

* Thoenes: *Sociální stát je typem společnosti, v níž vláda přebírá zodpovědnost za politickou, ekonomickou a sociální prosperitu svých občanů.*

* Martin Potůček: *Sociální stát je stát, v němž se v zákonech, ve vědomí a postojích lidí, v aktivitách institucí a v praktické politice prosazuje myšlenka, že sociální podmínky, v nichž lidé žijí, nejsou jen věcí jedinců či rodin, nýbrž i věcí veřejnou.*

* Liberální definice: *Sociální stát změkčuje rizika moderního života, realizuje opatření k zajištění bezpečnosti všech občanů, zvyšuje rovnost příležitostí, a tím tlumí třídní konflikt a podporuje sociální spravedlnost.*

Formy vzájemné pomoci podle Jana Kellera

- v předprůmyslové době (předindustriální) spočívala vzájemná pomoc na meziosobních vztazích, nárok na pomoc měl člověk místní, který nemohl pracovat, měla podobu vzájemné pomoci (v rodině, mezi sousedy, ve farnosti), podle narození (původ, rasa, národ) - charita
- v průmyslové době (industriální) má tři pilíře
  - solidarita institucionální (podřízení jednotlivců normativnímu tlaku institucí), s jejím přijetím vzniká moderní stát. Lidé se zavazují dodržovat určité formy soužití a neprosazovat své zájmy násilím, ale s pomocí institucí;
  - solidarita přerozdělovací - vychází z dělby práce, lidé kooperují, nikdo totiž nedokáže pokrýt sám své potřeby - placená práce pojišťuje (výdělek nejen pro okamžitou potřebu, i pro případ nemoci a pro stáří). V současnosti oslabována nízkými výdělky, masovou nezaměstnaností, neochotou k progresivnímu zdanění;
  - (-solidarita kulturní a jazyková (sdílené tradice, zvyky obyčeje, společný jazyk, krajanství), vědomí národní sounáležitosti)
- v postprůmyslové době (postindustriální) se věří, že člověk je jen v minimální míře určen svým prostředím, každý má právo uspět vlastními silami (F.Dubet: solidarita založená na proměnlivých sítích dobrovolně kooperujících jedinců-na sociálním kapitálu, tj. síť výhodných známostí-budeme zapojovat někoho skutečně potřebného, který nemá na protislužbu?), vracíme se k charitě

Solidarita - zvyšuje pocit bezpečí a stability jednotlivých lidí, zvyšuje předvídatelnost života

<http://www.novinky.cz/kultura/salon/381896-jan-keller-solidarita-ve-slepe-ulicce.html>